

658. Q. 5. *Quid est mandatum (vulgo mandat)?*

R. Mandatum definitur: *Contractus, quo negotium honestum ab alio ex fiducia commissum gratis administrandum gerendumve suscipitur.* Ex quo patet, mandatum gratis iniri: unde si merces intercedat, erit locatio-conductio operarum; at si detur honorarium, non desinet mandatum esse gratuitum; cum honorarium longe differat a mercede. Qui mandat, dicitur *mandator vel mandans*; cui datur mandatum, *mandatarius*, et potest etiam esse mulier et minor emancipatus<sup>1</sup>.

Mandatum aliud *judiciale* est. Aliud *extra-judiciale*. Aliud *generale*, si omnia gerenda negotia comprehendat; mandatum tamen generalibus verbis conceptum non respicit, nisi actus administrationis. Aliud *speciale*, si aliquod tantum negotium, vel certa negotia comprehendat. Ad mandati valorem requiritur missio mandantis et mandatarii acceptatio expressa vel tacita. Item scriptura, si mandatum respiciat imobilia, vel actum ex sui natura publica scriptura concludendum<sup>2</sup>.

Mandans tenetur: 1. mandatario refundere expensas, quas propter mandatum fecerit, et damna resarcire, quae mandatarius ipse occasione mandati passus fortasse sit, etiamsi res felicem exitum non habuerit; 2. solvere usuras pecuniarum, quas mandatarius in antecessum solvit. Si mandatarius sit a pluribus constitutus, singuli tenentur erga ipsum in solidum: non item (conditione præclusa) si plures constituti mandatarii, tenentur in solidum erga mandantem<sup>3</sup>.

Mandatarii obligationes sunt: 1. ut mandati limites non excedat, v. g., pluris quam sibi præscriptum est, emendo;

<sup>1</sup> Hac de re en art. 1990 cod. civ. Gall. « Les femmes et les mineurs émancipés peuvent être choisis pour mandataires; mais le mandant n'a d'action contre le mandataire mineur que d'après les règles générales relatives aux obligations des mineurs et contre la femme mariée, et qui a accepté le mandat sans autorisation de son mari, que d'après les règles établies au titre du *contrat de mariage et des droits respectifs des époux*. »

<sup>2</sup> C. Ped. 2018. — C. A. 1002. — C. G. 1985 et seqq. — C. S. 1856. — C. P. 2014. — C. M. 1997.

<sup>3</sup> C. Ped. 2028. — C. A. 1011. — C. G. 1998 et seqq. — C. S. 1870. — C. P. 2027. — C. M. 2011.

2. ut negotium diligenter gerat; 3. ut mandanti reddat quidquid vi mandati percipit sive titulo lucri; sive titulo domi; quia cum non agat nisi nomine mandantis, eidem, non sibi acquirit. Si vero mandatarius alium substituit, tenetur de substituti culpa, quando illum substituendi non fuit ei tributa facultas; vel si fuit tributa, substituit inhabilem, non designatum; semper tamen poterit mandans contra substitutum agere<sup>4</sup>.

Mandatum tandem extinguitur: 1. per revocationem mandati expressam vel tacitam, ut si alium substituat in eadem re primum certiores reddendo; 2. per mandatarii renuntiationem notificatam et factam tempore congruo; 3. per mortem vel amissionem jurium civilium, interdictionem vel decoctionem sive mandantis sive mandatarii. Ubi notamus quod adhuc data mandati revocatione, quidquid agit mandatarius, validum est quoad illos qui sunt in bona fide. Quare præstat, ut revocatio publicetur, ita ut ea omnibus possit opponi<sup>5</sup>.

## Art. VIII. — De contractibus aleatoriis.

659. Contractus aleatorius definitur: *Mutua conventio, cuius effectus tum quoad lucrum tum quoad jacturam vel pro omnibus contrahentibus vel pro uno aut pluribus ipsorum pendet ab incerto eventu.* Quatruplex distinguitur: *assumptio, mutuatio ad omne periculum, ludus, sponsio ac census vitalius*<sup>6</sup> (de ultimo jam dictum est).

660. Q. 1. *Quid est sponsio et an licita?*

R. Sponsio (vulgo *gageure*) est *contractus, quo duo vel plures de veritate et eventu alicujus rei certantes sibi invicem aliquid spondent ut ejus sit, qui fuerit veritatem assecutus.* Lex civilis nullam in judicio concedit actionem quoad solu-

<sup>4</sup> C. Ped. 2024. — C. A. 1009 et 1025. — C. G. 1991 et seqq. — C. S. 1863. — C. P. 2016. — C. M. 2004.

<sup>5</sup> C. Ped. 2056. — C. A. 1020. — C. G. 2003 et seqq. — C. S. 1875. — C. P. 2052. — C. M. 2016.

<sup>6</sup> C. G. 1964 et seqq.

tionem sponzionis<sup>1</sup>. Attamen sponsio si debitis conditionibus praedita sit, per se nullimode prohibetur: est enim contractus fortunæ, quo uterque spondens sese periculo æqualiter exponit. Imo aliquando est honesta recreationis species inter amicos usitata, et etiam stimulus ad aliquid perficiendum. Non tamen negandum, quod in praxi regulariter vix caret culpa veniali; quia deest, ut plurimum, motivum cohonestans licetæ recreationis. Hinc S. Antoninus querenti, an lucrum ex tali sponziona sit licitum, respondet: *Non, sed turpe lucrum dici potest procedens ex avaritia et nulli deserviens utilitati, sed vanitati et prodigalitati.*

Debitæ sponzionis conditions jure naturæ sunt: 1. ut sponsio sit de re dubii eventus quoad utrumque spondentem: secus non esse æqualitas; 2. ut uterque accipiat eodem sensu id de quo spondet: secus non convenienter in unum; 3. ut non sit circa illicita; neque tenet obligatio contra mores: talis est sponsio vere animalis circa ingluviem et potum. Nec pariter tenet, si sit circa Pontificis electionem, aut ejusdem vitam vel mortem: quod prohibuit S. Pius V Bulla *In eligendis*<sup>2</sup>.

*Quid (dices) si quis manifestet se certo rem scire, et alter adhuc perseverat in sponziona?* Probabilius tenent sponzionem hujusmodi invalidam esse; tunc enim æqualitas decesset, et sponsor haberetur uti insanus. Sicut qui vellet pertinaciter emere gemmam tanquam veram, licet certior factus sit esse falsam: eo in casu fatentur omnes nullum esse emptionis contractum; ergo a pari. Nec refert quod ille cedat juri suo; cedit enim ex errore: nisi ille qui principio certus videbatur, postea, altero contradicente ac spondere volente, incipiatur et ipse dubitare advertens jam alias errasse in iis quæ sibi certa videbantur.

### 661. Q. 2. *Quid est ludus et an licitus?*

<sup>1</sup> C. Ped. 1998.—C. A. 1262.—C. G. 1965.—C. S. 1856.—C. M. 1817.

<sup>2</sup> Et addit Roncaglia, Gregorium XIV id Bulla *Cogit nos* extendisse ad electionem Cardinalium, addita excommunicatione latæ sententiae quoad electionem Pontificis, et reservata, etiam extra tempus Sedis vacantis. Videtur tamen ad eam incurrandam requiri, ut notabilis summa sponzioni exponatur; quia materia levis non potest constitutere culpam gravem, nec proinde subjici potest pœna adeo gravi. — V. Liguori, *Op. Mor.*, l. III, n. 869. — Ferraris, *Bibliotheca*, v<sup>o</sup> Sponsio.

R. Ludus sæpe cum joco ac lusu confunditur; differt tamen, nam ludus proprie dicitur in factis, jocus in verbis, lusus vero magis fit voluptatis causa, quam lucri spe. Non hic loquimur de ludo, prout generatim sumitur, seu ut est simplex animi relaxatio; sic enim licitum esse nemo dubitat: nam sicut corpus quiete indiget, ne nimio labore frangatur; ita anima, ne continua meditatione energetur.

Sermo noster est de ludo in ordine ad justitiam, quo sensu definitur: *Contractus, quo lubentes inter se conveniunt de certo pretio victori cessuro.* Et triplicis est generis: alius in quo sola virtus; aliis in quo mera sors; aliis, in quo partim virtus, partim sors dominatur. Porro talis contractus jure naturæ spectato et si debitæ adsint conditions, est profecto validus et licitus. Sicut enim potest quilibet dominus rem suam absolute donare; ita potest etiam illa tradere sub conditione aliqua. Aliunde oblectamenti genus est. Adde utriusque partis eamdem esse conditionem: unde qui ludendo perdidit, per se loquendo solvere tenetur; libera enim et licita conventio servanda est.

Diximus: 4. *jure naturæ spectato;* nam quoad ludos meræ sortis, eos vetat expresse lex civilis: et merito; hi enim otium sovent, rixas atque blasphemias<sup>1</sup>. Per se tamen loquendo commune est et certum inter Doctores, laicis id non esse de se sub gravi peccato prohibitum: imo est probabilissimum respectu ad leges positivas, quod laici ludentes ne venialiter quidem peccent<sup>2</sup>; aiunt enim jus Canonicum conuetudine esse abrogatum: jus vero civile respicere tantum

<sup>1</sup> « Licet ludus plerunque sit in se licitus, et honestæ recreationi inseriat, debita moderatio in ejus usu quam maxime commendanda est, ne facile in detestandos abusus deflectatur. Quanta enim mala ex eo proveniant, comprobat quotidiana et lugenda nimis experientia! Quot enim, heu! cernuntur miserrimi juvenes, necnon cujuslibet conditionis homines, qui ludo dediti integræ fortunæ paucis diebus vel horis jacturam faciunt, familiam ærumnis immergunt, et ipsi in omni flagitorum genere voluntantur! Satanagit igitur pro viribus Parochi et Confessarii, ut subditos et penitentes a ludo immoderato avertant, atque solliciti sint, ne obtemperare renuentes ad Sacraenta admittant. » Sic recte concludit Gousset, n. 891. Hinc illud:

*Nam ludus genuit strepitum, certamen et iram.*

<sup>2</sup> *Quoad Clericos* vide *de Oblig.* — Et Liguori, *Op. Mor.*, l. III, n. 895.

pœnas; — 2. si debitæ adsint conditiones, quæ quidem quoad validitatem sunt: a. ut quæ ludo exponuntur, sint propria ludentium et in eorum dominio, atque libera disponendi facultate, ut patet; b. ut absit omnis vis et fraus: unde oportet, ut ludentes libere concurrant, et quidem ut inter illos æquitas moralis sit in spe lucrandi et in periculo perdendi; secus læderetur justitia. Hinc versus:

*Ludens lude tuis, sine vi, sine fraude, monitis.*

Ad licitatem vero insuper requiritur: — 1. ne ludo turpe aliiquid misceatur et dishonestum, sive facto sive etiam verbis. *Duplex* (aiebat Tullius quamvis gentilis) omnino est *jocandi genus*: unum illiberale, *petulans, flagitosum, obscenum*; aliud elegans, *urbanum, ingeniosum, facetum*<sup>1</sup>; — 2. ut nulla in ludo sit occasio peccandi, non scandalum, non damnum alterius: sic peccaret mortaliter qui totum se ludo traderet, cum sciat se in blasphemias, in verba in honesta, prolabi, vel impotentem fieri ad debita persolvenda et familiam alendam<sup>2</sup>, unde summa quæ ludo exponitur sit modica juxta cujusque conditionem et facultatem; — 3. ut non ludatur principaliter ob lucrum; nam finis proximus ludi esse debet animi levamen, ut animus ipse evadat aptior ad proprii status officia obeunda. Hinc probabilius docet Angelicus, ludere unice propter lucrum cupiditati deserviens, non excusari a veniali ob quamdam turpitudinem<sup>3</sup>. Et idem Doctor ex Aristotele: *Parum de delectatione sufficit ad vitam quasi pro condimento, sicut parum de sale sufficit in cibo*<sup>4</sup>.

662. Q. 3. An lucrum ex ludis possit tuta conscientia retineri?

R. 1. Loquendo de filiosfamilias, summa contra ipsum victa in ludo etiam de se licito, ipsi restituenda est; qui enim rei

<sup>1</sup> Lib. I, *de Offic.*, c. xxix. — Ferraris, *Bibliotheca*, etc., v<sup>o</sup> *Ludus*, ubi plura.

<sup>2</sup> Item peccat qui hosce ludos foret, convocat ludentes, domum omnibus ludentibus indiscriminatim aperit. V. S. Carolus, *Instructio Confess.*, c. v. — It. *Istruzione pei novelli Confessori*, par. II, n. 218.

<sup>3</sup> 2, 2, q. 77, a. 4.

<sup>4</sup> 2, 2, q. 168, a. 4. — V. Rosignoli, *Il giuoco di fortuna*.

dominus non est aut eam alienare nequit, nec potest de ea ludere<sup>1</sup>. Et in casu tenetur, ut verius dicunt, etiam filiusfamilias lucratum collusori restituere; neque enim esset æqualitas, si hic posset perdere et non lucrari. Excipe si summa victa filiosfamilias sit de bonis castrensis aut quasi: aut sit parvi momenti, in qua præsumatur patris consensus, qui honestam recreationem non vult filio denegare: aut sit aliqua pars moderata deducta ab alimentis, quæ ei pater subministrat.

R. 2. Loquendo de ceteris, qui nempe rei expositæ in ludo liberam habent administrationem, qui vicit potest lucratum (licet de ingenti re agatur, ac ludo prohibito) tuto retinere; nam talis ludus declaratur quidem illicitus, non tamen invalidus. Attamen in jure civili, si victus neget solvere, victori nulla tribuitur actio, ut sibi solvatur, nisi sermo sit de ludis industriæ, vel de iis quæ corporis exercitio inserviunt<sup>2</sup>. Utrum vero teneatur victus in conscientia solvere quod perdidit, negat communior et probabilior sententia, si lex tribuat jus repetendi solutum, uti tribuit minori, vel casu quo dolus vel fraus in ludo intervenerit; etenim quando datur a lege beneficium repetendi, datur etiam non solvendi: nam *frustra solvitur quod statim repetendum est*. Si vero lex non tribuat hoc repetendi beneficium, tunc victum teneri in conscientia solvere quod perdidit (etiam in ludo illico), docent probabilius Habert, Billuart, Sylvius, etc.: sane libera conventio est observanda, cum potest sine peccato.

Nec refert quod ludus sit graviter prohibitus et etiam de ingenti summa agatur; quia esto quod isti sic ludendo pecca-

<sup>1</sup> Quod valet etiam de Religiosis et uxoribus. — V. Ligouri, *Op. Mor.*, I. III, n. 872 ad 876; I. IV, n. 56; et *Homo Apost.*, tract. X, n. 215. — Cattaneo, *Lezioni*, ecc., *Lezione sul giuoco*.

<sup>2</sup> a Les jeux propres à exercer au fait des armes, les courses à pied ou à cheval, les courses de chariot, le jeu de paume et autres jeux de même nature qui tiennent à l'adresse et à l'exercice du corps, sont exceptés de la disposition précédente. — Néanmoins le tribunal peut rejeter la demande quand la somme lui paraît excessive. — Dans aucun cas, le perdant ne peut répéter ce qu'il a volontairement payé, à moins qu'il n'y ait eu, de la part du gagnant, dol, supercherie ou escroquerie. » Cod. civ. Gall., art. 1966 et 1967.

verint, non tamen peccant tribuendo. Et ludentes æque periculum subierunt scientes et volentes, ac proinde nulla lœsio, nulla iustitia<sup>1</sup>.

**663. Q. 4. Quid si quis ad ludendum coactus fuerit?**

R. Si cogens ad ludendum propria peritia alterum valde superabat, non potest cogens sibi retinere quod lucratus est; nam æquale non fuit periculum neque spes, sed tenetur illud restituere saltem juxta mensuram peritiae, qua alteri præcellebat. Si valde non superabat adversarium, probabilius docent cogentem posse, per se loquendo, retinere lucrum a tali ludo reportatum; non enim coactio aut ludus, sed potius casus et diligentia cogentis fuit causa damni. Sane si cogens perderet, teneretur et alter posset solutum retinere; ergo a pari poterit retinere, si vincit. Præterea contractus ille, non obstante tali coactione, fuit satis utrinque voluntarius et validus juxta communem sententiam; ergo ex se effectum suum producere debet.

Diximus *per se loquendo*; quia si metum passus petat restitutionem, metum incutiens restituere tenetur lucratum; nam metum passus potest pro suo arbitrio contractus rescissionem postulare.

**664. Q. 5. Quid de iis, qui fraudibus utuntur in ludo?**

R. Vel fraudes illæ non adversantur ludi regulis et receptæ consuetudini; vel adversantur. Si 1, non peccat qui iis utitur; scit enim uterque ludens fraudes hujusmodi esse solitas, et sic in illas libere assentitur. Esset si quis sciens se chartas meliores habere, conqueratur tamen et simulet timorem, unde sic alter impellatur ad sponctionem augendam: vel si quis chartas alterius ex sola ipsis negligentia inspicret et absque dolo, vel erraret in numerando; nam nemo tenetur

<sup>1</sup> Attamen cum haec sententia non sit certa, recte concludit Gousset cum Gury, non videntur inquietandi qui nollent solvere magnam summam, quam amisissent. Verum prudens Confessarius per modum satisfactionis injungat pœnitenti, qui sic in ludo notabilem lucratus esset summam, ut illam vel magnam illius partem pauperibus eroget, vel in alia pia opere impendat, nam talis ludus est dishonestus: ludens igitur peccavit: porro ex peccato ditari non licet, saltem non convenit; convenit e contrario, ut pecunia sic lucrata pie impendatur, ne spes talis lucri ad novum impellat peccatum.

alterius partes agere. Si 2, ut si quis in ludo ita se collocet malitiose, ut chartas alterius perspiciat; aut alium constituat, a quo de iisdem admoneatur; aut chartas ipsas furetur; aut eas clam a tergo signo aliquo notet, tunc lucrum est illegitimum et debet vicit illud restituere, etiam cum eo, quod juste retulisset alter, si absuissent fraudes; damnosam enim injuriam socio intulit<sup>1</sup>.

**665. Nota.** Non est illicitum ludere precibus sacris applicandis pro victore; quia malum quidem est adhibere spiritualia propter profana: non vero adhibere profana propter spiritualia, ut probat honorum usus; esset enim potius se obligare sub conditione ludi. Si tamen unus ludaret pecunia, alter utique esset simonia.

**666. Q. 6. Quid de sortitione (vulgo loterie)?**

R. Loteria seu ludus ollæ potest definiri: *Contractus, quo omnes concurrentes quamdam pecunia sumمام tribuunt vel promittunt, ac dein sortiuntur quisnam objectum sit accepturus.* Hæc nihil continet mali in se; est enim emptio juris sortiendi et acquirendi id quod per sortem advenerit: vel si placet, ludus aleæ est, qui sua natura est licitus. Hinc omni abusu, cupiditate ac fraude remota, permittitur.

**667. Q. 7. Quid est assecuratio?**

R. Assecuratio definitur: *Contractus sortis, quo quis rei alienæ periculum in se suscipit obligando seipsum sub certo pretio, et etiam aliquando gratis ad rei illius compensationem, si forte perierit.* Si fiat gratis, est gratuita promissio; si pretio, est quasi emptio, qua assecurans vendit suam obligationem præstandi alterum in sua re indemnum. Hic contractus est licitus, si pretium sit periculo proportionatum: tunc servaretur æqualitas in periculo et in spe.

Verum tum assecuratio tum mutuatio ad omne periculum constituunt potius objectum commerciorum<sup>2</sup>.

<sup>1</sup> V. Liguori, *Op. Mor.*, l. III, n. 877.

<sup>2</sup> Cod. civ. Ped., art. 1998. — C. A. civ., § 1262. — Cod. comm. Gall., art. 332 et seqq. — C. S. 1836.